

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.¹ pants (lēmuma, kas pieņemts par nodokļu parāda, pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas piedziņu bezstrīda kārtībā, pārbaude)

Virsraksts: Par lēmuma par nodokļu maksājumu un nokavējuma naudas piedziņu bezstrīdus kārtībā pārvērtēšanu tiesā

Tēzes: Lēmums par nodokļu maksājuma un nokavējuma naudas piedziņu bezstrīdus kārtībā pēc būtības būtu uzskatāms par uz naudas maksājumu vērsta administratīvā akta piespiedu izpildes pasākumu, kas atsevišķi nav pārsūdzams. Tomēr, ievērojot, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.¹ pants paredz, ka šādus lēmumus var apstrīdēt un pēc tam pārsūdzēt tiesā, atzīstams, ka tiesā šāds lēmums ir pārbaudāms pēc tiem pašiem kritērijiem kā administratīvais akts.

Līdz ar to tiesai, lemjot par lēmuma, kas pieņemts par nodokļu parāda, pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas piedziņu bezstrīda kārtībā, tiesiskumu, jāpārbauda tā atbilstība visiem Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmajā daļā noteiktajiem kritērijiem, proti, 1) vai lēmums izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus; 2) vai lēmums atbilst materiālo tiesību normām; 3) vai lēmuma pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta**

2006.gada 7. februāra

SPRIEDUMS

Lietā Nr. SKA – 36

Rīgā 2006. gada 7. februārī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore V. Krūmiņa senatore I. Skultāne senatore G. Višņakova

piedaloties atbildētājas Rīgas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas domes pārstāvim Artim Dāvidniekam, atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc *J.K.* pieteikuma par Rīgas domes priekšsēdētāja lēmuma atcelšanu, sakarā ar *J.K.* kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005. gada 12. augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas domes Finanšu departaments *J.K.* papildus noteica nekustamā īpašuma nodokli (turpmāk - NĪN) īpašumam Skaistkalnes ielā, Rīgā bez numura par 1999. gadu ar 2000. gada 13. aprīļa maksāšanas paziņojumu Nr. 850, par 1998. un 1997. gadu - ar 2000. gada 4. oktobra maksāšanas paziņojumu Nr. 1043. Rīgas domes Finanšu departamenta Zemgales priekšpilsētas Finanšu nodaļa 2001. gada 12. janvāra vēstulē Nr. 14-44/28 pieteicējam norādījusi, ka nodokļu pārrēķins par 1997., 1998. un 1999. gadu veikts pamatoti. Šo atbildi *J.K.* Rīgas domes priekšsēdētājam neapstrīdēja. Ar Rīgas domes Finanšu departamenta Pašvaldību ieņēmumu pārvaldes Piedziņas nodaļas 2003. gada 15. novembra lēmumu Nr. FD-03-526-ls no *J.K.* noteikts bezstrīda kārtībā piedzīt NĪN parādu par zemi Ls 68,22, pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudu Ls 1015,90, kopā Ls 1084,12 un ar tā paša datuma lēmumu Nr. DF-03-527-ls - NĪN parādu Ls 1035,93, pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudu Ls 647,76, kopā Ls 1683,69, kā arī piemērot nodrošinājuma līdzekļus - ierakstīt zemesgrāmatā aizlieguma zīmes, nostiprināt zemesgrāmatā ķīlas tiesības un reģistrēt transportlīdzekļu atsavināšanas aizliegumu. Lēmumi pamatoti ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" [1. panta 5. punktu](#), [26.](#) un [26.1 pantu](#). Izskatījis *J.K.* sūdzību, Rīgas domes priekšsēdētājs ar 2004. gada 8. janvāra lēmumu Nr. RD-04-82-ap sūdzību noraidīja.

[2] 2004. gada 10. februārī (ar papildinājumiem 2004. gada 26. februārī) Administratīvajā rajona tiesā saņemts *J.K.* pieteikums par Rīgas domes priekšsēdētāja 2004. gada 8. janvāra lēmuma Nr. RD-04-82-ap atcelšanu. Norādīts, ka nodokļu pārrēķins veikts nepamatoti, jo ar atpakaļejošu datumu prettiesiski paaugstināta zemes kadastrālā vērtība.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2004. gada 10. septembra spriedumu noraidīja pieteicēja pieteikumu par Rīgas domes priekšsēdētāja 2004. gada 8. janvāra lēmuma Nr. RD-04-82-ap atcelšanu.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar pieteicēja apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa pieteicēja pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Pieteicējs attiecībā uz 2000. gada 13. aprīļa un 4. oktobra Rīgas domes Finanšu departamenta lēmumiem nav ievērojis likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" [10. panta pirmajā](#) un [trešajā daļā](#) noteikto apstrīdēšanas kārtību. Līdz ar to šie administratīvie akti kļuvuši neapstrīdami.

[4.2] Pieteicējs ir būtiski nokavējis gan Ministru kabineta 1995. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" [76. punktā](#) noteikto

administratīvā akta apstrīdēšanas termiņu, gan arī šo noteikumu [92. punktā](#) noteikto termiņu iesnieguma iesniegšanai, lai administratīvā akta procesu uzsāktu no jauna. Līdz ar to Rīgas domes priekšsēdētājs 2004. gada 8. janvāra lēmumā Nr. RD-04-82-ap pamatoti pēc būtības nav pārskatījis Rīgas domes Finanšu departamenta Zemgales priekšpilsētas Finanšu nodaļas 2001. gada 12. janvāra vēstuli Nr. 14-44/28. Rīgas domes Finanšu departamenta 2003. gada 15. novembra lēmumi par maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā ir vērsti uz Rīgas domes Finanšu departamenta Zemgales priekšpilsētas Finanšu nodaļas 2001. gada 12. janvāra lēmuma Nr. 14-44/28 izpildi.

[4.3] No 2001. gada 12. janvāra lēmuma Nr. 14-44/28 līdz 2003. gada 15. novembrim, kad pieņemts lēmums par tā izpildi - nodokļu parāda piedziņu bezstrīda kārtībā, - trīs gadu termiņš nav pagājis. Līdz ar to atbildētāja nav pārkāpusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" [26. panta astoto daļu](#). Tādējādi pamatoti pieņemti lēmumi par nodokļu parāda piedziņu bezstrīda kārtībā no pieteicēja. Tāpēc Rīgas domes priekšsēdētāja 2004. gada 8. janvāra lēmums Nr. RD-04-82-ap arī šajā daļā atzīstams par pamatotu.

[4.4] Nav pamatots pieteicēja apelācijas sūdzībā ietvertais lūgums nodot lietu izskatīšanai Satversmes tiesai, jo Satversmes tiesas kompetencē neietilpst izskatīt strīdus pēc būtības, bet pieteicējs nav norādījis, kādas tiesību normas, viņaprāt, neatbilst Satversmei.

[4.5] Nav izskatāms atbilstoši Administratīvā procesa likuma [302. panta otrajai daļai](#) pieteicēja apelācijas sūdzībā ietvertais lūgums par procesuālā termiņa atjaunošanu pieteikuma iesniegšanai par Rīgas domes Finanšu departamenta 2000. gada 3. novembra lēmumu Nr. 906, jo ne šāds lūgums, ne arī pieteikums par šāda administratīva akta atcelšanu nav iesniegts pirmās instances tiesai.

[5] Par minēto spriedumu pieteicējs iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot Administratīvās apgabaltiesas spriedumu atcelt un lietu nodot jaundai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Nav pamatots tiesas secinājums, ka nav jāizskata lūgums par procesuālā termiņa atjaunošanu 2000. gada 3. novembra lēmuma Nr. 906 pārsūdzēšanai. Pirmajā instancē šāds lūgums tika izteikts un pirmās instances tiesa šo jautājumu izskatīja.

[5.2] Tiesa nav izvērtējusi visus lietas materiālus un līdz ar to nonākusi pie kļūdaina secinājuma, ka nav pagājis trīs gadu termiņš no nodokļa uzrēķina 2001. gadā līdz tā izpildei 2003. gadā. Rīgas domes Finanšu departamenta Zemgales priekšpilsētas Finanšu nodaļas 2001. gada 12. janvāra vēstule Nr. 14-44/2, no kuras tiesa skaitījusi trīs gadu termiņu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26. panta astotajai daļai, ir

tikai kārtējā korespondence. Termins rēķināms no 2000. gada 3. novembra lēmuma Nr. 906. Tiesa to nav vērtējusi.

[5.3] Tiesa nav izvērtējusi, ka pieteicējs lūgumu par pieteikuma iesniegšanu Satversmes tiesai ir izteicis, norādot uz tiesību normām, kuras neatbilst Satversmei. Līdz ar to tiesa izdarījusi nepamatotu secinājumu, ka pieteicējs nav norādījis, kādas tiesību normas, viņaprāt, neatbilst Satversmei. Pieteicējs jau apelācijas sūdzībā bija norādījis, ka pirmās instances tiesa, neievērojot Administratīvā procesa likuma [10.](#), [11.](#), [12.](#), [104. pantu](#) un citas normas, kuras runā par tiesiskās palāvības principu, nav vērtējusi Rīgas domes Finanšu departamenta 2003. gada 15. novembra un 2000. gada 3. novembra lēmumu un nav izskatījusi likumu, uz kuru pamata pieņemti Rīgas domes lēmumi, atbilstību Satversmei un Eiropas Savienības tiesību normām. Tiesas piemērotais likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26. pants (kopsakarā ar 23. pantu) pārkāpj vairākus principus. Tos ievērojot, Rīgas domei radusies kļūda nodokļu aprēķinā bija pašai jāizlabo. Tiesas izdarītā minētās likuma normas interpretācija eksistenciāli apdraud nodokļu maksātājus.

[5.4] Tiesa nav izvērtējusi visus lietā esošos materiālus, proti, Rīgas domes un Valsts zemes dienesta 2004. gada vēstules par kadastrālās vērtības maiņu pieteicēja īpašumam. Šie dokumenti pieteicējam kļuva zināmi tikai 2004. gadā. [Administratīvā procesa likums](#) ļauj koriģēt arī administratīvos aktus, kas pieņemti pirms šā likuma. Tiesai bija jāpiemēro Administratīvā procesa likuma [87.](#) un [88. panta](#) normas. Turklāt nav zināms, vai tika ieprotokolēts Rīgas domes pārstāvja izteikums, ka atbildētājam arī rodas tiesiskā palāvība, beidzoties lēmumu pārsūdzības termiņam.

[6] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību Rīgas dome norāda, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, bet kasācijas sūdzības apmierināšanai nav pamata.

[7] Tiesas sēdē atbildētājas pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka pieteicējs NĪN parādu ir samaksājis, līdz ar ko secināms, ka viņš pārsūdzētos lēmumus ir atzinis par pamatotiem. Pieteicējs uz tiesas sēdi nav ieradies. Par lietas izskatīšanas laiku un vietu viņam ir paziņots likumā noteiktajā kārtībā. Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma [342. pantu](#), Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez pieteicēja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma [347. panta pirmajai daļai](#) tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā. Turklāt no minētā likuma [325. panta](#) izriet, ka kasācijas instances tiesas kompetencē ir izvērtēt, vai apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, nav pārkāpusi savas kompetences robežas, kā arī vai tā nav pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normas. Kasācijas instances tiesas kompetencē nav lietas faktisko apstākļu noskaidrošana un pierādījumu novērtēšana.

[9] Konkrētajā gadījumā ar Rīgas domes Finanšu departamenta 2003. gada 15. novembra lēmumiem pieteicējam uzlikts pienākums samaksāt NĪN parādu, pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudu. Lēmumi pamatoti ar vairākām likuma normām, tostarp likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26. pantu, kurā noteikts, ka "terminā nenomaksātos nodokļus, ar tiem saistīto pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudas saskaņā ar nodokļu administrācijas lēmumu piedzen bezstrīda kārtībā." Administratīvo lietu departamenta ieskatā Rīgas domes lēmumi būtu vērtējami kā uz naudas maksājumu vērsta administratīvā akta piespiedu izpilde, kas atsevišķi nav pārsūdzami. Tomēr no likuma "Par nodokļiem un nodevām" [37.1 panta](#) izriet, ka šādus lēmumus var apstrīdēt pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētājam, kura lēmums savukārt ir pārsūdzams tiesā. Tādējādi pārsūdzētais pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētāja lēmums tiesā ir pārbaudāms pēc tiem pašiem kritērijiem kā administratīvais akts.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma [250. panta pirmajai daļai](#) tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai: 1) administratīvais akts izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus; 2) administratīvais akts atbilst materiālo tiesību normām; 3) administratīvā akta pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības. Līdz ar to Administratīvo lietu departamenta ieskatā tiesai, lemjot par lēmumu, kas pieņemti par nodokļu parāda, pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas piedziņu bezstrīda kārtībā, tiesiskumu, jāpārbauda visi minētajā tiesību normā noteiktie priekšnoteikumi.

[11] Kā secinājusi Administratīvā apgabaltiesa, attiecībā uz 2000. gada 13. aprīļa un 4. oktobra maksāšanas paziņojumiem pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto pārsūdzēšanas kārtību. Tāpēc tie ir stājušies spēkā un kļuvuši neapstrīdami administratīvie akti. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka spēkā stājas

administratīvais akts var būt par pamatu cita lēmuma izdošanai, tādējādi administratīvais akts var tikt pamatots ar citu administratīvo aktu. It īpaši tas attiecināms uz lēmumu par nodokļu piedziņu bezstrīda kārtībā, kas izdots atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26. pantam. Kā konstatējusi Administratīvā apgabaltiesa, ar 2001. gada 12. janvāra vēstuli Rīgas domes Finanšu departamenta Zemgales priekšpilsētas Finanšu nodaļa pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu noraidījusi. Līdz ar to lēmumi par maksājuma paziņojumos papildus aprēķinātajām nodokļu summām bija kļuvuši neapstrīdami un nodokļu administrācija, pamatojoties uz to, ka šie lēmumi netika izpildīti, varēja pieņemt lēmumu par šo summu, kā arī nokavējuma naudas piedziņu bezstrīda kārtībā. Tomēr, ņemot vērā, ka pārsūdzētajos lēmumos nav atsauces uz konkrētiem maksāšanas paziņojumiem, Administratīvo lietu departamenta ieskatā Administratīvajai apgabaltiesai bija jāpārbauda, uz kādu maksāšanas paziņojuma pamata ir izdoti lēmumi par nodokļu parāda piedziņu bezstrīda kārtībā, laika periods, par kuru ir aprēķināts pamatparāds un Latvijas Bankas noteiktā refinansēšanas likme šajā periodā, kā arī laika periods, par kuru aprēķināta nokavējuma nauda. Ja maksāšanas paziņojumos un lēmumos par piedziņu bezstrīda kārtībā norādītās summas būtu vienādas, nebūtu pamata apšaubīt, ka šie lēmumi ir pieņemti, tieši ņemot vērā maksāšanas paziņojumos noteikto. Tomēr summas ir atšķirīgas un Administratīvā apgabaltiesa, kaut gan atzinusi, ka lēmums par parāda piedziņu bezstrīda kārtībā ir vērsts uz konkrēta nodokļu administrācijas lēmuma izpildi (sk. sprieduma 14. punktu), summu atšķirībām nav devusi vērtējumu, tas ir, nav noskaidrojusi administratīvā akta pamatojumu.

[12] Kā konstatējusi Administratīvā apgabaltiesa, pieteicējs Rīgas domes Finanšu departamenta 2003. gada 15. novembra lēmumus par nodokļu parāda piedziņu bezstrīda kārtībā ir apstrīdējis Rīgas domes priekšsēdētājam, un viņš pamatoti savā 2004. gada 8. janvāra lēmumā pēc būtības nav pārskatījis Rīgas domes Finanšu departamenta 2001. gada 12. janvāra atbildi par pieteicējam papildus aprēķinātajiem nodokļiem. Kasators norādījis, ka gan Rīgas domes Finanšu departaments, gan Rīgas domes priekšsēdētājs pārsūdzētajā lēmumā, kā arī Rīgas dome paskaidrojumos tiesai ir pamatojusi papildu nodokļu aprēķinu. Tāpēc arī tiesai šis apstāklis bija jāvērtē. Pārsūdzētajā Rīgas domes priekšsēdētāja lēmumā norādīts, ka ir izskatīts pieteicēja iesniegums par nodokļa aprēķinu zemes gabalam Skaistkalnes ielā. Lēmumā Rīgas domes priekšsēdētājs atzinis, ka Rīgas domes Finanšu departaments NĪN aprēķinājis un pieņēmis lēmumus par termiņā nesamaksāto nodokļu piedziņu bezstrīda kārtībā atbilstoši spēkā esošajām tiesību normām. No tā izriet, ka Rīgas domes priekšsēdētājs noraidījis pieteicēja

argumentus pēc būtības, nevis izteicis tikai argumentus par attiecīgo summu piedziņu bezstrīda kārtībā, tas ir, šis lēmums satur apsvērumus arī par pienākumu maksāt nodokli. Ņemot vērā, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma [76. pantam](#), administratīvā akta apstrīdēšana ir sākotnējās administratīvās lietas turpinājums, Administratīvo lietu departaments secina, ka konkrētajā gadījumā administratīvais akts tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu, ietver arī apsvērumus pēc būtības, kuri Administratīvajai apgabaltiesai bija jāpārbauda.

[13] Kā redzams no Administratīvās apgabaltiesas sprieduma, pieteicējs apelācijas sūdzībā ir lūdzis izvērtēt Rīgas domes Finanšu departamenta 2000. gada 3. novembra lēmumu Nr. 906, uzskatot, ka nodokļu parāda piedziņai bezstrīda kārtībā ir iestājies noilgums. Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26. panta astoto daļu lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu izpilda triju gadu laikā. Apgabaltiesa atzinusi, ka termiņš šajā gadījumā skaitāms no 2001. gada 12. janvāra, kad Rīgas domes Finanšu departamenta Zemgales priekšpilsētas Finanšu nodaļa atbildējusi pieteicējam, līdz 2003. gada 15. novembrim, kad izdoti lēmumi par nodokļu parāda piedziņu bezstrīda kārtībā. Izdarot šādu secinājumu, Administratīvā apgabaltiesa nav pārbaudījusi 2000. gada 3. novembrī pieņemto lēmumu par nodokļu parāda piedziņu bezstrīda kārtībā, kā arī nav atspēkojusi pieteicēja argumentu, ka 2001. gada 12. janvāra vēstule ir sarakste nodokļu jautājumos. Apgabaltiesa arī nav pārbaudījusi, vai 2003. gada 15. novembrī nav atkārtoti pieņemti lēmumi par maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā attiecībā uz tiem nodokļu maksājumiem, par kuriem izdots lēmums Nr. 906 un kura izpilde bija izdarāma triju gadu laikā no tā izdošanas. Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā Administratīvā apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma [154. pantu](#), saskaņā ar kuru tiesai vispusīgi, objektīvi un pilnīgi jāpārbauda pierādījumi lietā.

[14] Ņemot vērā iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa nav izpildījusi Administratīvā procesa likuma [103. panta](#) prasības objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un dot tiem juridisku vērtējumu. Tāpēc Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma [348. panta 2. punktu](#) un [346. pantu](#), Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments nosprieda Administratīvās apgabaltiesas 2005. gada 12. augusta spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore V. Krūmiņa senatore I. Skultāne senatore G. Višņakova